

in eadem Ecclesia præbenda vacasset, ad quorundam instantiam duos ad eam, & postmodum ad preces Episcopi dictum M., & quendam alium sine præiudicio dictæ constitutionis in canonicos receperunt: ita quod ipsi Canonici de Canonica nihil perciperent, donec primi duo essent præbendas integre assecuti. Cumque per Canonicorum induciam fuerit procuratum, ut ex possessionibus, quas Ecclesia tempore longo possedit, plures eis reditus solverentur, superexcrecentes communi mensæ, quæ minus sufficiens fuerat, deputaverunt: quos dicti quinque postmodum petierunt contra Capituli constitutionem in beneficium assignari. [& infra 2] Mandamus, quatenus cum in constitutione prædicta, & confirmatione sedis Apostolice vel fuerit, vel esse debuerit, sicut consuevit, expressum, nisi in tantum excrecerent Ecclesiæ facultates, quod pluribus possent sufficere competenter: & iidem Canonici in derogationem suæ constitutionis, ad b vacaturas præbendas quatuor receperunt ultra numerum constitutum: antiquis Canonicis præbendas cum integritate percipientibus confertas, superexcrecentes reditus prædictis Canonicis facias assignari: ita, quod si ex eis pares potuerint cum aliis fortiori præbendas, quod super fuerit, in communes Canonicorum usus (sicut prius statuerant) sive aliter, prout melius videbitur, convertatur: revocatis in irritum, quæcunque ab alterutra partium in præiudicium alterius post motam questionem coram Episcopo Ferrariensi circa præbendas, vel possessiones fuerint innovata.

[1 Canonici, F. B. & G. Canonicorum Ferrariensium, & magister G. Ferrariensis Capituli procurator ad sedem Apostolicam accessissent, super questione, quam de præbendis, & redditibus habebant ad invicem dil. fil. n. r. sanctæ M. in Cosm. diao. Cardinalem eis concessimus auditorem, coram quo.]

[2 Quia vero super his plena nobis, sicut idem Cardinalis asseruit, exhiberi non poterat certitudo, causam ipsam tuo examini duximus committendam.]

CAP. X.

Statutum generale Laicorum ad Ecclesias, vel Ecclesiasticas personas, vel earum bona in earum præiudicium non extenditur: nec speciale, etiam si earum commodum, & favorem concernat. Hoc dicit, quoad intellectum, Abbas Siculus.

Idem Abbati, & Conventui S. Sylvestri.

(an. 1199. Roma.)

Ecclesia sanctæ Mariæ [& infra. 1] Nos attendentes, quod Laici (etiam religiosi) super Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis nulla sit attributa facultas: quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi: a quibus si quid motu proprio statutum fuerit, quod Ecclesiarum etiam respiciat commodum, & favorem, nullius firmitatis existit, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum. Unde statutum d. Basilii de non alienandis prædiis rusticis, vel urbanis, ministeriis, & ornamentis Ecclesiarum, illa reprobatum fuit porissima ratione, quod auctoritate non fuit Rom. Pontificis roboratum. Quod a Senatore factum fuerat in præiudicium monasterii non conventi, nec confessi, vel convicti, in irritum revocantes, easdem possessiones restituendas sibi sententialiter definimus f.

[1 In Via Lata contra l. de Alreja, qui quasdam ipsius possessiones dicebatur contra iustitiam detinere, movit tempore B. Corosoni d. et Senatoris sub L. iudice questionem. In ipso autem iu-

a L. quod si nolit. §. quia assidue. D. de adit. ed. notat. Bart. in l. nemo. D. de reb. dub. b vacantes. c. e. 5. in 3. compil. tit. de foro comper. Patres huius. c. sunt infra, ut lite pendente, cap. 3. & 4. d. Vide c. que in Ecclesiis sup. hoc tit. sacre. pag. decretorum, & liberalium artium ex tit. de iureiur. in 3. comp. e. Prefecti urbis Romæ, vid. can. bene. 96. dist. & redidit in c. 4. infra, ut lit. per.

dicio præfato l. de Alreja Syndicus monasterii vestri astitit, & ab eo etiam testes producti quidam ex Monachis exiterunt. Iudex vero auditis rationibus partium, pro eodem l. absolutiois sententiam promulgavit, & cuius sententia pars altera vocem appellationis emisit. Super hoc postea questione suborta, proponente parte victrice, quod non potuerit appellare, cum dictus L. non ut iudex, sed tanquam arbiter fuisset electus, parte victa e contrario asserente, quod cum arbitrio fuerit constitutum, quod partes non nisi metu pæne constringit, qua in præmissis arbitrio non fuerat comprehensa, appellari merito poterit, & fortius, si iudicium extitisset. De hoc igitur ad iam dictum B. Corosonem questione perlata causam appellationis S. primicerio iudicium delegavit, in cuius presentia partibus constitutis dictus l. de Alreja proposuit, se conveniendum non esse, cum non possideret id, quod pars altera requirebat, sed cum monasterium vestrum rem possideret petitam, dictus autem B. Coroson, quoniam quoddam statutum, emiserat a populo Romano approbatum pariter, & acceptum, quod si quis post litem contestatam rem a se petitam transferret in alium, daretur possessio petitori, & alter fieret de possessore petitor: & idem l. post litem contestatam rem ipsam in monasterium transferre presumpsit; possessionem rei petite assignavit Ecclesie memorate. Verum quoniam dictus l. de possessionibus ipsi monasterio nostro annuam reddidit pensionem, adiecit, ut hoc ipsum ab Ecclesia S. Mariæ fieret, donec de proprietate fundi cognosceretur; sed solutio, que fieret Ecclesie S. Mariæ in Via Lata, in iure suo penitus non noceret. Sed quia sæpe fatum monasterium vestrum conquerebatur a præmissis B. Coroson, contra iustitiam spoliatum, & ipsum per officium nostrum suppliciter restitui postulabat, quod statutum eius nullius valoris existerit, multipliciter asserens. (& infra.) His ergo, & consimilibus in nostra, & f. n. presentia prudenter a partibus allegatis.

CAP. XI.

Pæna simpliciter apposta propter contumaciam in dubio intelligitur temporalis, & non perpetua.

Idem universis Doctoribus Parisiis commorantibus. (circa an. 1206. Roma in Galliam.)

EX literis a vestra devotionis accepimus: [& infra. 1] Licet a vobis fide præstita fuerit constitutum, ut si quis Magistrorum ordinationi universitatis ipsorum duceret resistendum, & primo, secundo, tertio communis, intra triduum universitati parere contemneret Magistrorum, extunc beneficio societatis eorum in magistratibus privaretur: & ob hoc Magister G. fuit eorum communione privatus. Quia tamen constitutum non fuit, ut in perpetuum huiusmodi privatio perduraret, cum tam juris canonici, quam nostri moris existat, ut is, qui propter contumaciam communione privatur, cum satisfactionem congruam exhibuerit, restitutionem obtineat: mandamus, quatenus supradictum Magistrum statutis vestris nunc humiliter parere curantem, ad communionem vestre consortium in magistratibus admittatis.

[1 Quod cum quidam, moderni videlicet Doctores liberalium artium, a majorum suorum vestigiis in tribus præsertim articulis deviam, habitu videlicet inhonesto, in lectionum, & disputationum ordine non servato, & pio usu in celebrandis exequis decedentium Clericorum jam quasi penitus negligenter omisso: vos cupientes vestra consulere honestati octo ex vobis iuratos ad hoc unanimiter elegeritis, ut super dictis articulis de prudentium virorum consilio bona fide statuerent, quod fore expedient, & honestum, ad illud in posterum observandum, vos iuramento interposito communiter constringendo, excepto dumtaxat Magistro G., qui iurare renuens, & formidans fidei iuramentum se tantum obtulit cautionem. Fuit etiam insuper ad cautelam

a Cap. 12. in 3. compil. de iureiur.

clam a vobis fide interposita protinus constitutum, ut si quisquam Magistrorum adversus alios duceret resistendum, & primo, & secundo, tertio communis infra triduum universitati parere contemneret Magistrorum, extunc beneficio societatis eorum in magistratibus privaretur: & quidem hoc ultimum quendam ex vobis simpliciter, quidam vero nisi satisfaceret, & nonnulli, nisi per vos se admitti ab aliis obtineret, se intellexisse fatentur. Cum autem supradictus Magister G. infra triduum universitati non paruerit, requisitus iuxta conditionem extunc a vobis habitus est exclusus. Qui cum satisfactioni condigna postmodum se obtulisset, in IV. Magistrorum iuramento interposito compromisit, illorum dictum pro bono pacis se gratum, & ratum pariter habiturum. Illi vero usi consilio sapientum, dictum suum communiter promulgant, memorato Magistro in virtute iuramenti præstiti prohibentes, ne deinceps in litiis universitati resisteret Magistrorum, & in iudicentis eadem, ut tandem in eodem statu persisteret, quo tunc erat, donec per se, vel per procuratorem se posse ab aliis Magistris admitti per sedem Apostolicam obtineret, salva in omnibus honestate. Unde nobis humiliter supplicastis, ut eundem Magistrum, virum utique providum, & honestum, & discretum, qui tanquam obedientie filius, quod sibi prædicti quatuor injunxerunt, suscepit humiliter, & patienter observat, & ex benignitate sedis Apostolice faceremus communioni restitui Magistrorum. Nos igitur ex præmissis intelligentes eidem Magistro fuisse mandatum, ut tamdiu persisteret in eo statu, quo tunc erat, donec Magistrorum communioni de mandatu sedis Apostolice redderetur, & paratus sit super præmissis satisfactionem congruam exhibere.]

CAP. XII.

Non possunt Canonici sine causa restringere numerum Canoniconum, seu præbendarum. Abbas Siculus.

Honorius III. Episcopo, & Cantori Cabilonensi.

(an. 1221. Roma in Galliam.)

EX parte a Episcopi Eduensis fuit propositum, quod Canonici Eduensis propterea commodis inhiantes præbendarum numerum ab antiquo in Ecclesia Eduensi statutum (licet non sint ejus diminuti reditus) restrinxerunt: [& infra. 1] §. 1. Nolentes igitur divini numinis minui cultum, sed potius augmentari, mandamus quatenus antiquum numerum facientes auctoritate nostra servari, præbendas, quas a tempore ultimi statuti invenierit vacasse in Ecclesia memorata (non obstante aliqua constitutione super hoc a Canonici ipsi facta, vel confirmatione a nobis b ab eisdem obtenta) personis idoneis cum consilio Episcopi conferatis.

[1 Ut sic in temporalibus magis abundant, dum ea, de quibus sustentari valet Canoniconum numerus consuevit, tali prætextu in augmentum nituntur convertere præbendarum, & in facti sui tuitionem super hoc confirmationis litteras a nobis dicuntur impetrasse in communi forma.]

CAP. XIII.

Constitutio futura respicit, & non præterita: nisi in ea de præteritis caveatur.

Gregorius IX. Archiepiscopo S. Mariæ Majoris.

de urbe (an. 1230. Roma in Galliam.)

Quoniam constitutio Apostolica sedis omnes adstringit, & nihil debet obscurum, vel ambiguum continere: declaramus constitutionem c, quam nuper super præferendis in perceptione portionis Majoribus, & consuetis servitiis a Minoribus exhibendis, edidimus, non ad præterita,

a Ex hoc c. aperte colligitur, non valere statutum, per quod cultus divinus sine causa diminuitur, etiam si in forma communi per Papam fuerit confirmatum. b Hunc textum dixit Card. Floren. esse singularem ad hoc, quod app. confirmationis intelligitur de confirmatione in forma communi. c c. statutus. infra de majorit. & ob.

sed ad futura tantum extendi a. Cum leges, & constitutiones futuris certum sit dare formam negotiis, non ad præterita facta trahi: nisi nominatim in eis de præteritis caveatur.

TITULUS III. DE RESCRIPTIS. b CAP. I.

Privilegio generali, secundum jus commune, obtento, obstat rescriptum speciale, etiam de eo mentionem non faciens. h. d. secundum intellectum magis communem.

Alexander III. Senonensi Archiepiscopo. (an. 1280.)

Sicut c Romana: [& infra. 1] Quæritur est a nobis ex parte tua, si alicujus causa delegatis iudicibus sublato remedio appellationis committitur, & literis Apostolicis altera pars munita (quibus ei generaliter est indultum, ut libere sibi liceat appellare) in vocem appellationis proruperit, an ejus in eadem causa debeat appellationi deferri? Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod ejus in hac parte appellatio non debet admitti, postquam est causa iudicibus appellatione remota commissa. Quia speciale mandatum derogat generali.

[1 Ecclesia omnium Ecclesiarum disponente Domino mater est, & magistra; ita & nos, qui eidem Ecclesie, licet immeriti, divina dispositionis providentia præsidemus, prout Dominus nobis ministraverit, consultationibus respondere cogimur singulorum, & que videntur dubia, Apostolicæ circumspectionis providentia declarare. Sane]

CAP. II.

In rescripto Apostolico intelligitur clausula, si preces veritate nitantur. Et si rescriptum prohibet causam cognitionem, est de falsitate suspectum.

Idem Cantuariensi Archiepiscopo. (an. 1180.)

EX parte Conventrensis Episcopi nostris est auribus intimatum, quod cum de causa, quæ inter G. & F. Clericos vertitur super præbenda de Novalis e, cognoscens, legitime eidem F. (secundum tenorem litterarum nostrarum, continentium, quod si constaret ipsum F. de perjurio esse convictum, & perpetuo illi renunciasset præbendam, amoveretur ab ea, eo cognito, & probato) præbendam adjudicaret eandem: ipse in vocem appellationis prorupit: & ad te, quod ei præbendam præcise, & absque causæ cognitione restitueres, litteras nostras reportavit: [& infra. 1] Verum quoniam non credimus ita præcise scripsisse, & in huiusmodi literis intelligenda est hæc conditio, etiam si non f apponatur, si preces veritate nitantur g: mandamus, quatenus inspectis literis, quas Episcopo prædicto direximus, si invenieris, quod secundum prædictum modum ei scripserimus, & in literis, quas præfatus F. reportavit, non fuerit habita mentio priorum litterarum, sententiam præfati Episcopi confirmes, & sæpe dictum F. cum literis nostris, quas tibi detulit ad præsentiam nostram tanquam falsarium, venire compellas.

[1 Et Episcopum, qui post appellationem cum præbenda spoliaverat, auct. Ap. alicui beneficium conferendi potestate appropinquante privaret, donec per se, vel per nuntium, aut per litteras suas de tanto excessu satisfactus ad sedem Ap. accederet, & prænominatum G. si eundem F. in jam dicta præbenda presumeret molestare, vinculo excommunicationis usque ad condignam satisfactionem constringeres.]

CAP.

a Verba l. leges. C. de legibus. b Et eorum Interpretationibus. add. in quadam edit. Vaticana. c cap. 1. eod. tit. in 1. compilat. Post Concil. Lateran. sub Alex. III. part. 10. cap. 11. d Post Concil. Lateran. p. 7. c. 18. & c. 2. eod. tit. in 1. compilat. e Novale al. Noharl. f Et si scripsimus taliter: hoc ex nimia occupatione contigit. g Jure civili nisi hæc clausula inseratur rescripto, non valet rescriptum. l. ult. C. de divers. rescriptis.

C A P. III.

Si in secundo rescripto per adversarium impetrato non fiat mentio de primo, valet primum, & non secundum: alias valet secundum. Et si primum fuit impetratum communi consensu partium, non valet secundum impetratum per alteram partem, hoc tacito.

Idem Alex. III. Vintoniensis Episcopo. (an. 1180.)

Alterum a si aliquis super aliqua causa ab Apostolica sede impetraverit literas, & adversarius ejus eandem causam postmodum obtinuerit committi aliis, de commissione priori non habita mentione: priores iudices ad decisionem causae possunt procedere, nec secundae literae obtinent alicujus roboris firmitatem. Si vero in secundis literis habeatur mentio de commissione priori, praedicta causa a priorum est exempta iudicio: cum eadem literae non sint veritate tacita impetratae. Verum si de assensu partium causa committitur, & processu temporis, vel etiam continuo, alterutra pars, altera nesciente, causam ipsam, tacito de commissione priori, alii iudici obrinuerit delegari, non immerito is, qui tali dolo, vel fraude adversarium suum laborare coegit, in expensis condemnari debet eidem.

C A P. IV.

Si Papa mandet in rescripto de duobus inquiri alternative, ad certum effectum consequendum, sufficit alterum probari.

Idem Eboracensis Archiepiscopo. (an. 1181.)

Inter caeteras consultationes tuas, fuit propositum coram nobis, quid tenere debeas, cum aliqua subdijunctione mandantur, quorum unum verum est, alterum falsum: ut puta, si proponatur, quod si talis sit Sacerdotis filius, & in sacerdotio genitus, qui proximo in tali Ecclesia ministravit, vel quod illicite Ecclesiam occupavit eandem. Huic ergo questioni taliter respondemus (iudici quodcumque istorum constiterit) illi praesentatam Ecclesiam adjudicari debere. Et idem in similibus observandum est.

C A P. V.

Is, ad quem rescriptum Papae dirigitur, debet illi parere, vel causam rationabilem assignare, quare parere non potest.

Idem Ravennatis Archiepiscopo. (an. 1186.)

Si quando e aliqua tuae fraternitati dirigitur, quae animum tuum exasperare videntur, turbari non debes. Qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, aut mandatum nostrum reverenter adimpleas, aut per literas tuas, quare adimplere non possis, rationabilem causam praetendas: quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum.

Neque moveri, aut credere, quod personam tuam contempnibilem velimus reddere, vel despectam, quia te sicut clarissimum fratrem nostrum, & immobilem columnam Ecclesiae assuetissimae charitate diligimus, & honoris, & exaltationis tuae desideramus modis omnibus incrementam. Nam etsi saepe fratribus, & Coepiscopis nostris secundum veritatem eorum, quae nobis fuerunt, asperere, & aure scripsimus: hoc tamen non ex minori affectione contingit, sed ut clamoribus querelantiis secundum Deum, & officii nostri debitum satisfacere eo comprobemur. Quapropter monemus prudentiam tuam, & exhortamur attentius, quatenus de cetero non movearis, neque turberis, nec tuus animus deficiatur, si tibi durum, vel asperum scripsimus, sed sicut vir providus, & discretus.]

C A P. VI.

Cistercienses sunt privilegiati, quod non possunt conveniri per rescriptum Papae, nisi in eo fiat mentio de eorum ordine. Idem Cisterciensibus fratribus. (an. 1180. Roma in Angliam.)

a Post Concil. Lateran. p. 7. c. 9. & c. 3. eod. tit. in 1. compil. b l. 1. c. si contra jus vel util. publ. & ibi Bald. c Post Conc. Later. part. 41. c. 1. & c. 4. eod. tit. in 1. comp. d In 1. comp. legitur, abjudicari. e c. 3. eod. tit. in 1. compil. f al. Abbati Cisterciensi. & fratribus Cuman. ab. de Rivall.

Cum ordinem a Cisterciensem professi: & [infra. 1] Si contra vos super decimis, vel aliis [quae ordini vestro specialiter sedes Apostolica indulgit] non facta mentione Cisterciensis ordinis, literae fuerint a sede Apost. impetratae, per eas minime teneamini respondere.

[1] Eo privilegio, quo fratres alii gaudeatis, inter vos, & Clericos alios seculares super decimis questione suborta, tacito, quod sitis Cisterciensis ordinis, contra vos, velut in Monachos alterius ordinis, literas a sede Apostol. impetrantes, deinde juramentis, litigiis, sicut a vobis significandis accepimus, & expensis difficilibus vos inquietant. Volentes ergo vobis sollicito providere, ne contra tenorem privilegiorum vestrorum possitis quorumlibet temeritate vexari, auct. Apostol. vobis mandamus, ut]

C A P. VII.

Si sede vacante scribitur Capitulo, ut gerenti vices Episcopi, ut praebendam alicui conferat, si creatur Episcopus nondum executo mandato, & ad eum spectet collatio praebendarum, illud adimplere tenetur. hoc dicit, secundum lecturam communiter approbatam, Abbas Siculus.

Idem Tornacensis Episcopo. (an. 1180.)

Am b te: [infra.] Dudum siquidem ante tuam promotionem literae a nobis (si bene meminimus) emanarunt, quibus Decano, & Ecclesiae tibi commissae (te adhuc in eodem Capitulo existente) mandatum dedimus, & praecipimus, ut P. (qui de gente Judaeorum originem duxit, & divina gratia fidem Christi suscepit) in Canonicum recipere e, & praebendam sibi conferre deberent: [infra.] Ipsi vero (quia donatio praebendarum ad te spectabat) praecipit nostrum executioni non potuerunt mandare. Cum itaque praescriptus P. te super hoc ex parte nostra requireret, respondisti, quod nullum inde mandatum receperas, & sic eum a te infesto negotio remisisti. Quod nullatenus fecisse deberes, si data literarum diligentius attendisses, cum tempore, quo literae ipsae datae fuerunt, de Capitulo ipse esses, sicut qui eras Archidiaconus, & Canonicus ejusdem Ecclesiae, nec esses adhuc in Episcopum consecratus. [infra.] Pro eo vero quod d. Judaeus extiterit, ipsum designari non debes.

C A P. VIII.

Non valet rescriptum impetratum ad beneficia, si in eo taceatur dignitas impetrantis.

Lucius III. Lincouensis Episcopo. (an. 1182.)

Ad aures nostras pervenit, quod plerunque Decani, Archidiaconi, Praeceptores, vel alii Ecclesiasticis praediti dignitatibus, super minoribus beneficiis literas impetrantes, nomen supprimunt dignitatis suae, & simplici nomine se appellant, tanquam non habeant aliquem personatum. [infra.] Tuae consultationi taliter respondemus, quod cum non sit intentionis nostrae, ut personae pluribus rebus abundantes, per literas nostras pauperes clericos super minoribus beneficiis inquietent, literas, in quibus auctor suae nomen dignitatis supprimit, vires nolumus obtinere.

[1] Ideoque rescripto nostro postulas edoceri, si fraus ista taceandi praedictum illis debeat generare.]

C A P. IX.

Valet secundum rescriptum impetratum ab adversario, licet non faciat mentionem de primo, si primus impetrans dolo, vel negligentia, non fuit usus illo.

Idem Norwicensis Episcopo. (an. 1182.)

SI autem aliquis g auctoritate posteriorum literarum per adversarium in iudicium tractus, objecerit literas se

a Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. b Videtur esse pars c. eam te, inf. de etate, & qual. ord. c. 3. eod. tit. in 2. compil. c In uno habetur, in fratrem. d Vide in hunc locum Joan. Rojam in singularibus fidel. singul. 104. e al. Vualtero Lincou. Archid. Al. Vinton. Episcop. i Post Concil. Later. sub Alex. III. part. 41. c. 8. & c. 6. eod. tit. in 1. compil. g Cap. 7. eod. tit. in 1. compil. & post Concil. Later. sub Alex. III. part. 41. c. 9.

C A P. XIII.

Rescriptum, quo scribitur pluribus cum clausula [Quod se non omnes, &c.] intelligitur tam de impotentia facti, quam juris.

Celestinus III. [an. 1191.]

SCiscitatus es a nobis petitorio a destinato, de qua impotentia illud intelligatur (quod in literis nostris saepe consuevit apponi) ut si duo, vel tres, quibus literae diriguntur, ipsi exequendis simul interesse nequiverint, unus, aut plures, b quibus scribitur, nihilominus exequantur. Nos vero ita sentimus, quod tam de iure, quam de facto, illa impotentia censetur: de iure, si aliquem illorum servum, vel infamem, aut alio legitimo impedimento detentum esse constiterit: de facto, si constiterit eum casu mortis occumbere, aut inevitabilis necessitatis articulo impediri, quo minus valeat interesse. Dummodo is, qui pro necessitate praesens esse non potest, collegis suis canonicis excusationem suam curet (si poterit) destinare: ut alii conjudices, vel executores nihilominus ad consummationem injuncti mandati procedant. Nec enim ille, qui tantummodo non vult interesse, hac impossibilitatis interpretatione valeat aliquatenus excusari c: nisi forte sic in rescripto habeatur expressum, si non omnes interfuerint, vel simul nequiverint, aut noluerint interesse.

C A P. XIV.

In questione revocationis rescriptorum recurritur ad arbitros, si iudices in cognitione sibi non deserant, nec invicem concordent. h. d. alique ad §. Quoniam.

Innocent. III. Eliensis Episcopo. (an. 1198.)

Pastoralis officii: d [infra.] Praeterea e quaesivisti (quando de revocatione literarum ambigitur) utrum iudices priores, an posteriores cognoscere debeant, & utrum per secundas sint prima literae revocatae. Ad quod tibi respondemus, quod nisi posteriores prioribus, vel e converso duxerint deferendum, simul utrique cognoscant: f & si forte nequiverint simul in unam sententiam concordare (quavis plures sint ex una parte, quam ex altera) per arbitros communiter electos a partibus hujusmodi concertatio sopiatur.

Per generalem clausulam postam in rescripto, delegatus ante expressionem personarum, vel rerum, jurisdictionem habet in habitu, & non in actu. Et speciales literae derogant literis generalibus super non specificatis in eis, quantum de illis nullam faciant mentionem. Abb. Sic.

Quoniam autem sub hujusmodi forma, videlicet causam, quam talis adversus talem, & quosdam alios super hoc, & quibusdam aliis se habere proponit, tibi duximus committendam, a nobis multoties literae impetrantur: sollicito quaesivisti, an iudex ex delegatione hujusmodi, ante personarum, vel rerum expressionem, super personis, vel rebus exprimendis habeat potestatem ad adjiciens, utrum, si antequam personae, vel res expressae fuerint nominatim, super non expressis in commissione priori, sed generaliter comprehensis speciales literae (quae de priori commissione nullam faciant mentionem) ad alios iudices a sede Apostolica emanaverint, eundem vigorem debeant obtinere? Nos igitur ad haec duo taliter respondemus, quod (cum generali per speciale procul dubio derogetur g) jurisdictione per generales literas attributa, per speciales (quantum ad ea, quae

priores habere, de quibus in posterioribus mentio non habetur, si eis dolo, vel negligentia uti postposuerit, excusari non debet. Si autem, quia delegati iudicis copiam nequiverit habere, per posteriores literas non poterit conveniri.

C A P. X.

Non valet rescripta, per quae incerti iudices dantur, vel futura negotia committuntur.

Idem. (an. 1182.)

AD haec a sumus [infra. 1] Significatum est nobis, quosdam in provincia tuae partibus tales (ut asserunt) de Cancellaria nostra literas recepisse, per quas eorum omnia negotia unius iudicis, vel plurium (quos liberelegerint) arbitrio committuntur: sicque sit, ut si aliquem pullare voluerint, examen ordinarii iudicis non requirant, sed ad unum iudicem, vel plures delegatos sibi propitios, & parti adversae suspectos, super examinanda quaestione decurrant: [infra. 2] Nos igitur huic morbo celeri volentes obviare remedio, mandamus, quatenus si literas tales in provincia tua inveneris, eas carere viribus nostra auctoritate decernas.

[1] In Apostolica sede disponente Domino constituti, ut quae contra iustitiam ardeantur, nostra sollicitudine ad rectitudinis tramitem revocentur. Proinde.]

[2] Quod quantum sit Deo contrarium, & Ecclesiasticis sacris, vel canonicis inimicum, nemo ambigit, qui vel ad modicam notitiam canonice institutionis apprehendit. Tales itaque literas a Cancellaria nostra non credimus emanasse, vel prodidisse, vel si forte prodierint, conscientiam nostram, quae a diversis occupationibus impedita, singulis causis examinandis non sufficit, effugiunt. Unde.]

C A P. XI.

Falsa latinitas vitiat rescriptum Papae. hoc dicit. Joan. And. concordat Abbas.

Idem. b (an. 1184.)

AD audientiam nostram c, te significante, pervenit, quod H. de sancto Stephano, super absolutione sua literas tibi (ut prima facie videbatur) Apostolicas praeravit: quibus (quoniam manifestum continet in constructione peccatum) fidem te nolumus adhibere. d

C A P. XII.

Contra secundum rescriptum non potest opponi de taciturnitate primi imperari per appellationem, de sua appellatione non habita mentione. h. d. Joan. Andr. concord. Abbas Siculus.

Clemens III. e (an. 1190. Roma in Angliam.)

EX parte S. personae f Ecclesiae de Tarento nobis innotuit, quod cum capella de g Empton. ad praedictam Ecclesiam de iure pertineat, O. Diaconus (qui iam dictam capellam detinet) Capellanum ipsius Ecclesiae nomine ipsius S. in ea ministrantem, post appellationem a se factam, amovit. Quam cum esset S. persecutus, & ad iudices literas impetrasset, ipse O. appellationem suam prosequi non curavit. Cumque auctoritate iudicis in jus esset vocatus, dixit se literas priores habere, de quibus nulla mentio in posterioribus habebatur, quas usque ad tertiam citationem suppressit, eisque dolo, vel negligentia uti postposuit, quod ex diuturnitate temporis videbatur, in quibus nulla etiam mentio de appellatione ab ipso facta fiebat, cum biennium a tempore appellationis iam fuisset elapsum. Ideoque mandamus, quatenus si ita esse constiterit (revocatis in statum pristinum omnibus, quae post appellationem ipsius O. inveneritis attentata) praescriptam capellam b matri Ecclesiae restituere procuretis, praedictum O. f si eum appellationem non fuisse proferendum constiterit) memorato S. in expensis necessariis condemnantes.

a Cap. 4. eod. tit. in 2. compil. b In veteri adscribitur Innocentio III. c cap. 5. eod. tit. in 2. compil. d Quibus & quot modis rescripta vitentur, tradunt DD. in l. 7. c. de divers. rescript. e Sic in 2. compil. Clemens III. Abbatibus de Osen, & de Herber. & Priori sanctae Fridae. f c. 8. eod. tit. in 2. compil. g al. Upetone. h Ecclesiam.

a Cap. 9. eod. tit. in 2. compil. b Vide DD. in c. illa de elect. Sp. in tit. de leg. §. nunc ostendendum. versic. 18. ubi dicitur, quod supplet juris postivi defectum. c l. inde Nevatius. §. fin. & ibi gloss. ff. ad leg. Aquil. & l. confessionibus. juncta glossa. D de inter. in juv. d Quae hic desunt, reperies inf. de offic. & pot. Jud. del. c. pastoralis. e Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. f l. si quis ex aliens. D. de iudicis. g l. in toto ff. de reg. juris. Bart. in l. Mavius. de legat. 2. & l. 1. in princ. de nov. oper. nunc.

quæ specialiter exprimuntur) penitus enervatur, licet de prioribus non faciant mentionem: unde superflua relinquuntur prima quæstio, etsi merito dici possit, quod donec iurisdictionis revocetur, eam super rerum, vel personarum articulis exprimendis obtinet delegatus: sed antequam exprimantur personæ, vel res, delegatus nequit iurisdictionem huiusmodi exercere.

CAP. XV.

Per generalem clausulam, quidam alii, & res aliæ: multitudo effrenata non includitur, nec personæ, nec res majores expressis, sed paves, vel minores.

Idem Senonensi Archiepiscopo. (an. 1198.)

Sedes Apostolica a consuevit exhibere se petentibus liberalem: sed quidam ejus gratia nequiter abutantur: [& infra. 1] Nos igitur volentes eorum malitiam obviare, decernimus, ut cum in commissionibus nostris minores, & viliores personæ solummodo designentur, majores, & digniores sub generali clausula non intelligantur includi. Sed nec liceat occasione generalitatis huiusmodi multitudinem effrenatam in iudicium evocare. Nec super majoribus, & gravioribus negotiis audiantur, qui de minoribus, & levioribus tantum faciunt mentionem. Si quis vero aliquas personas expresserit, non ut velit cum eis in iudicio experiri, sed ut ad pates transire valeat, vel b minores (quia fraus, & dolus ei patrocinari non debent) tanquam mendax precator c careat penitus impetratis.

[1 Dicit quod ipsa de benignitate concedit, ipsi ad malignitatem retorquent. Quidam enim malignari volentes, in commissionibus nostris minores, vel viliores personas propriis nominibus exprimunt, majores autem, & digniores specialibus vocabulis non designant, sed eas sub quodam generalitatis involucri comprehendunt, ut commissiones ipsas a nobis facilius impetrent sub hac forma: conqueritur talis de isto, vel illo, & aliis quibusdam propriis nominibus exprimendis, qui eis super tali negotio, & quibusdam aliis rebus, injuriosi nimis, & graves existunt.]

CAP. XVI.

Qui contra unum super eodem ad diversos iudices diversa rescipia impetrat, & eis utitur, perdit commodum utriusque.

Idem R. Cantori, & R. Priori de Monte Leprosorum. d (an. 1205.)

EX tenore e literarum, quas nobis destinastis, intelleximus R. Sacerdotem de Collovilla f ad alios iudices super questione (quæ inter ipsum Abbatem de Becco vertitur) literas Apostolicas impetrasse, qui cum partem citasset adversam, dictus Presbyter coram eis noluit litigare: [& infra. 1] Cumque vos in causâ cognitione procedere velletis, Abbas coram vobis proposuit, quod non tenebatur per directas ad vos literas Presbytero respondere, cum per alias ab aliis iudicibus fuisset citatus, quæ auctoritate illarum non fuerant revocata. Nos igitur attendentes fraudem Presbyteri memorati, duas commissiones super eodem negotio impetrantis, quarum altera non faciebat mentionem de reliqua (quia fraus, & dolus alicui patrocinari non debent) decernimus, ut ipsi commodo careat utriusque.

[1 Postmodum vero idem Presbyter super eodem negotio vobis nostras literas presentavit, in quibus de prioribus mentio non fiebat.]

CAP. XVII.

Non valet rescipium ad beneficium impetratum, de beneficio impetrantis non faciens mentionem.

Idem Mediolanensi Archiepiscopo. (an. 1199.)

a Cap. 4. eod. tit. in 3. compil. b Vel descendere ad minores, in uno manus. c In impressis, peccator male, sed ex omni manus. repolimus, peccator. facit inf. eod. tit. cap. super liter. & l. etsi. c. si contra jus, vel util. publ. d Additur in 3. compil. & Joanni de Sagio Canonico Rothomagensi. Al. Idem R. Cantori Rothomagensi. & R. Priori, & c. e. 3. eod. tit. in 3. compil. f Corbovilla.

Cum a deo scripta Sedis Apost. moderemur: [& infra 1] Scripsisti nobis, quod cum P. Clericus in Ecclesia Modicensi sufficientem sibi sit præbendam adeptus, mirabar, quod pro receptione ipsius in Ecclesia de Gronzola, Præposito, & fratribus ejusdem Ecclesiæ literas miserimus: cum si literarum nostrarum seriem attendisses, nihil invenisses in eis, quod debuisset tuum animum offendisse. Cum enim in literis nec de præbenda ipsius mentio haberetur, nec Modicensis Canonicus, imo nec Clericus diceretur in eis: & in literis ipsis hæc esset adjecta conditio: Si dignus existeret ad Ecclesiasticum beneficium obtinendum: intelligere potuisses, qualiter literæ ipsæ fuerant impetratæ.

[1 Ut ex certa scientia nihil in eis faciamus apponi, quod de jure debeat reprehendi, miramur non modicum, & movemur, quod quorundam ad te, vel ad aliquos tibi subiectos nostras literas destinamus, te super his mirari rescribis, ac si mandarem aliquid inhonestum.]

CAP. XVIII.

Ordo rescipii interpretationem recipit a jure communi.

Idem b electo Decano, & N. Canonico Cameracensi.

(an. 1198. Roma in Belgicum.)

Causam c, quæ inter Præmonstraten. & Præmon. d Ecclesiæ super possessionibus de Anapia vertitur: [& infra 1] Sed quia in literis animadvertimus fuisse insertum, quod si alterutra partium citata legitime, præsentiam vestram adire, vel iudicio vestro parere contemneret, vos præsentia partis probationes recipere, & quantum de jure poteritis, in causâ cognitione, ac decisione procedere minime tardaretis. Nos volentes, ut clausula illa (quantum de jure poteritis) quæ, antequam de probationum receptione mentio fieret, fuerat inferenda, clausulam illam de receptione probationum præcedat: mandamus, quatenus ipsam intelligentes ibidem in causâ juxta tenorem literarum procedere non tardetis: provisiuri, ut si literarum auctoritate priorum, in eodem negotio legitime est processum, firmum, & stabile perseveret, alioquin si occasione clausulæ memoratæ aliquid constiterit in alterius partis præjudicium attentatum, id viribus decernimus cariturum: mandantes, ut in decisione ipsius negotii (sicut præmissum est) tam super principali, quam super incidentibus quæstionibus, appellatione remota, canonice procedatis.

[1 Super possessionibus de An. discretioni vestra commississe meminimus.]

CAP. XIX.

Non valet impetratio in Ecclesia numerata, non facta de numero mentione, si per eam frangitur numerus Canonicorum, licet non frangatur numerus præbendarum: & processus inde factus est nullus. hoc dicit ad intellectum. Pannor.

Idem Archiepiscopo Senonensi. e (an. 1198.)

Constitutus f apud sedem Apostolicam P. Clericus proposuit, quod cum C. p. n. g Decano, & Capitulo Bituricensi dederit in mandatis, ut ipsum reciperent in Canonicum, & in fratrem, & præbendam ei conferrent, si qua tunc in eorum vacaret Ecclesia, vel proximo b vacanturam: & ipsi cum i mandatum ejus admittere non curassent, eis præcipiendo mandavit, ut quod mandaverat, adimplerent: sibi super hoc executoribus deputatis: [& infra.] Verum pars k adversa respondit, quod cum in Bituricensi Ecclesia certus esset numerus Canonicorum institutus, firmatus jurejurando, & per Romanum Pontificem confirmatus, & de hoc memoratus P.

a Cap. 7. eod. tit. in 3. compil. b Idem Abbati de Alcobitia F. & P. Monachis Alcobitiæ, ut habet 3. compil. al. electo Decano, & M. Canonico. c c. 3. eod. tit. in 3. compil. d Præmonstratensem. e Additur in 3. compil. & S. Maria in via lata, S. Apost. Legato. f c. 9. eod. tit. in 3. compil. g Celestinus prædecessor noster. al. ita, C. Papa. p. n. h præximam. i Hæc gignio, cum, deest in manuscripti. k altera.

non fecisset in suis literis mentionem: intelligendum erat circumvenisse prædecessorem nostrum, & dictas literas veritate tacita impetrasse: [& infra. 1] Discretionem a vestra mandamus, quatenus si legitime vobis constiterit numerum Canonicorum, qui nunc est in eadem Ecclesia, per Decanum, & Capitulum ejusdem Ecclesiæ juramento firmatum, antequam prædictus Clericus literas executorias impetrasset, quicquid factum est occasione literarum ipsarum, irritum decernatis: alioquin ei faciatis in eadem Ecclesia præbendam (si qua vacat) sublato cujuslibet appellationis obstaculo, assignari.

[1 Licet enim cum in aliqua Ecclesia certus statuitur numerus, hæc apponatur conditio, vel intelligatur apponi, salva sed. Ap. auctoritate: non tamen erat credendum, quod eum ex certa scientia contra juramenta eorum recipi mandavisset, cum de hoc in suis literis nihil fuisset expressum.]

CAP. XX.

Difficile & famosum c. & est clavis totius tituli. Et h. d. in summa. Exprimens falsum, vel tacens verum in rescipio, si malitiose, caret prorsus imperatis. Sed si per simpliciter, vel ignorantiam, aut obmissum, vero expresso, & suppresso falso, saltem literas in forma communi, delegatus procedat servato juris ordine, & non speciali forma rescipii, secus, si nullo modo literas habuisset.

Idem A. Canonico Pictaviensi b (an. 1201.)

Super literis c, quæ ab aliquibus ex malitia, & a nonnullis ex ignorantia (tacita veritate, vel suggesta falsitate) impetrantur a nobis, diversos intelleximus diversa sentire, aliis asserentibus, eos debere prorsus carere omnino commodo literarum, cum mendax precator carere debeat penitus impetratis: aliis vero dicentibus, quod etsi forma carere debeant in literis nostris expressa, nihilominus juxta rigorem juris sit a delegato iudice in negotio procedendum. Nos igitur inter eos, qui per fraudem, vel malitiam, & illos, qui per simplicitatem, vel ignorantiam literas a nobis impetrant, huiusmodi credimus discretionem d adhibendam, ut hi, qui priori modo falsitatem exprimunt, vel suppressum veritatem, in suæ perveritatis poenam, nullum ex illis literis commodum consequantur, ita videlicet, quod delegatus (postquam sibi super hoc facta fuerit fides) nullatenus de causa cognoscat. Inter alios autem, qui posteriori modo literas impetrant, duximus distinguendum, quæ falsitas suggesta fuerit, vel quæ veritas sit suppressa: nam si talis expressa sit falsitas, vel veritas occultata, quæquamvis fuisset tacita, vel expressa, nos nihilominus saltem in forma communi literas dedissemus e, delegatus non sequens formam in literis ipsis appositam, f secundum ordinem juris in causa procedat. Si vero per huiusmodi falsitatis expressionem, vel suppressionem etiam veritatis, literæ fuerint impetratæ, qua tacita, vel expressa nos nullas prorsus literas dedissemus, a delegato non est aliquatenus procedendum g: nisi forsitan eatenus, ut partibus ad suam præsentiam convocatis, de precum qualitate cognoscat: ut sic in utroque casu eadem ratio, quæ delegantem moveret, moveat etiam delegatum: & ubi delegans suas literas denegaret, delegatum etiam suæ cognitionis officium nullatenus interponat.

CAP. XXI.

In causa monasterii conventus Abbas per rescipium, in quo nulla sit mentio de conventu: nec propter hoc appellari potest, nisi Abbatis, & conventus bona essent distincta omnino.

a In vulgaris male, dominationi, cum constet legendum, discretioni. b al. Idem A. Amario Can. S. Hilarii Pictaviensis. c c. 10. eod. tit. in 3. compil. d distinctionem habendam. e V. de lib. 1. C. Si contra jus, vel util. publ. & ibid. Bald. f sed. g Vide l. Mutus. 3. cum gloss. 2. ff. de proc. & ff. de pet. bar. l. Si possessor. & l. si quid possessor. 31. Tom. II.

Idem Abbati, & conventui Præmonstratensi.

(an. 1209.)

EDoceri a postulastis a nobis, utrum per literas adversus Abbates (nulla mentione habita de suis Conventibus) impetratas, teneantur Abbates ipsi super causis (quæ ad conventus pertinent, & eosdem) ipsis querelantibus respondere: ac licet inhibita sit appellatio, per appellationis obiectum possint (ne respondeant) se tueri. Super quo duximus respondendum, quod (nisi alia causa rationabilis suffragetur) per appellationem se tueri non possunt: quominus debeant auctoritate literarum huiusmodi legitime respondere: cum ex officio suo teneantur congregationum suarum negotia procurare: nisi forte Abbatis, & conventus negotia essent omnino discreta.

CAP. XXII.

Processus factus per literas surreptitias irritatur: sed factus contra formam rescipii, irritus nunciatur.

Idem Archiepiscopo, & Magistro W. Canonico Magdeburgensi. (an. 1029.)

Cum dilecta b in Christo filia R. Custos Hefiensis c Ecclesiæ, ac procurator G. Monialis, super electionibus in eadem Ecclesia celebratis, litigaverint aliquandiu coram nobis: [& infra.] Deprehendimus literas ad Abbatem de Remech. d & suos conjudices impetratas, fuisse per subreptionem e obtentas, cum in eis illius articuli, videlicet f, de subtractorum resignatione, fuerit præter conscientiam nostram cognitio demandata, qui in prioribus literis ad Scholasticum g Hildesensem, & conjudices suos obtentis, insertus fuerat: de quibus in secundis literis mentio non fiebat: & ideo, quod ipsarum literarum occasione dignoscitur attentatum, duximus irritandum. Dictum insuper Scholasticum, & conjudices suos invenimus minus provide processisse. Cum enim in literis nostris eidem principaliter mandaretur, ut ad prædictam Ecclesiam personaliter accedentes, personæ idoneæ administrationem committerent Abbatis, cui ad opus ejus fieret hinc inde resignatio subtractorum: ipsi formam mandati Apostolici transponentes, illo capitulo prætermisso, de aliis articulis inordinate plurimum cognoverunt: propter quod processum ipsorum contra nostri formam rescipii, ac juris ordinem attentatum, irritum decernimus, & inanem. Ideoque mandamus, quatenus G. & quibusdam aliis fororibus Ecclesiæ (sicut justum fuerit) restituti, & formæ mandati nostri exacta diligentia observata, in negotio ipsorum ratione prævia procedatis.

CAP. XXIII.

Valet secundum rescipium, licet de primo non faciat mentionem, quo uti noluit impetrans intra annum.

Idem.

PLerunque b contingit, quod aliqui nostris literis impetratis, illis uti multo tempore postponentes, tunc demum eas exhibent, cum aliarum auctoritate, ab eis, contra quos primitus literas impetrarant, coeperint conveniri: dicentes, posteriores literas non valere, utpote non facientes de prioribus mentionem. Cum igitur non sit malitiis hominum indulgendum, statimus, ut si quis nostras literas impetrans, intra annum postquam copiam iudicium habuerit, ex malitia, vel negligentia postpoverit uti eis, auctoritate posteriorum literarum valeat conveniri, licet in ipsis nulla de prioribus mentio habeatur.

B

Si a

a al. a nobis per literas edoceri postulastis, c. 11. eod. tit. in 3. compil. b cap. 12. eod. tit. in 3. collect. c al. Heronensis. al. Hervaensis. d al. Reveane. e id est, tacendo verum, vel exprimens falsum. f sic legendum in ver. de subtractorum resignatione, vel subtractorum restitutione, g Midonensem. h C. 13. eod. tit. in 3. compil.